

En iyi dünya üniversiteleri arasına girebilmek; Neden önemli? Nasıl mümkün?

Seza Apilioğulları ve Akreditasyon Özdeğerlendirme Kurulu 2. Çalışma Grubu Üyeleri*

Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi Anesteziyoloji ve Reanimasyon Anabilim Dalı, Konya

Türkiyedeki üniversiteler dünya sıralamalarında hızla üst sıralara yükselmektedir. Dünya çapında bir üniversite olmak neden önemlidir? Dünyanın ilk 500 üniversitesi içine girmenin kriterleri nelerdir? Bu yazının amacı bu iki soruya açıklık getirmektir.

Anahtar kelimeler: Üniversite, dünya, sıralama

Giriş

Dünyada yaklaşık 20 bin üniversite vardır. Türk üniversiteleri dünya sıralamalarında hızla üst sıralara yükselmektedir. Dünya genelinde 8 kurumca yapılan "dünya üniversiteler sıralaması"nın son bir yıllık raporuna göre, tüm sıralamaların en az birinde ilk 500'e giren Türk üniversiteleri, İstanbul, Ankara, ODTÜ, Hacettepe, Gazi, Ege, Bilkent, İTÜ, Boğaziçi ve Sabancı üniversiteleridir (1). Dünya çapında bir üniversite olmak neden önemlidir? Dünyanın ilk 500 üniversitesi içine girmenin kriterleri nelerdir? Bu yazının amacı bu iki soruya açıklık getirmektir.

Amerika'nın ve Kıta Avrupası'nın büyük üniversitelerinin bilimsel bilgi üretme, büyük buluşlar gerçekleştirme, yenilikler yaratma, yeni firma oluşumlarını destekleme, yeni iş imkânları sağlama, bireysel ve kurumsal düzeyde yeni gelir akımları oluşturma gibi bir dizi alanda ciddi roller üstlenmesi ülkelerin gelişmesinde üniversitelerin önemini fark edilmesine sebep olmuştur (2). Bu farkediş, yeni kurulan üniversitelerin öğrenme ve araştırma kalitesinin iyileştirilerek dünya üniversiteleri içinde üst sıralarda yer alabilme, başka bir deyişle "dünya çapında üniversite olma" hedefini gündeme getirmiştir. "Dünya çapında üniversite olma" terimi Dünya Bankası Eğitim Direktörü

Jamil Salmi'nin kaleme aldığı ve Kadri Yamaç'ın çevirdiği "Dünya Çağında Üniversiteler Kurmanın Zorluğu" adlı kitapta "Yükseköğretimin sadece öğrenme ve araştırma kalitesinin iyileştirilmesi için değil, aynı zamanda ve daha da önemlisi gelişmiş bilgiyi elde ederek, uyum sağlayarak ve yaratarak küresel yükseköğretim pazarında rekabet yeteneğini artırmaktır" şeklinde tanımlanmıştır (3).

Bu hedef, bir ülkenin en azından belli sayıda yükseköğretim kurumlarında ulaşmayı arzuladığı bir standarttır. Gelişebilmek ve en iyiler arasına girebilmek için her üniversitenin, diğer üniversitelere göre sıralamadaki yerini öğrenmeye ihtiyacı vardır. Bu sıralamalar üniversitelerin küresel ve ulusal boyutta hangi konumda olduklarını gösterdiği gibi, ulusal ve uluslararası paydaşların değerlendirmelerine referans teşkil etmektedir. Üniversitelerin sıralamalarını belirlemek için kurulan farklı sıralama kuruluşlarından, 2003 yılında faaliyetlerine başlayan Shanghai Jiao Tong Üniversitesi (ARWU), 2004 yılında kurulan İspanya Ulusal Araştırma Kurulu'nun Cybermetrics Ünitesi (WEB), 2004'te faaliyetine başlayıp 2010 yılında QS firmasından ayrı değerlendirmelerde bulunan İngiliz Times Dergisi - Times Higher Education Supplement-(THES), 2010'dan bu yana bağımsız değerlendirmelerde bulunan Quacquarelli Symonds (QS) firması, 2007'den bu

*Başkan: Prof. Dr. Şerefur Öztürk, Üyeler; Doç. Dr. Kamile Marakoğlu, Doç. Dr. Levent Kebapçılar, Doç. Dr. Ayşegül Bayır, Doç. Dr. Halil Haldun Emiroğlu, Doç. Dr. Kamil Hakan Doğan, Doç. Dr. Seza Apilioğulları, Arş. Gör. Dr. Nedim Akgün, Dr. Yusuf Erdem, Sevim Uçar, Rukiye Sevinç, Ayşe Begüm Satmaz, Şeref Erdoğan, Hasan Ozantürk

Yazışma Adresi:

Seza Apilioğulları, Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi Anesteziyoloji ve Reanimasyon Anabilim Dalı, Konya
E-posta: sapilioğullari@yahoo.com

yana sıralama yapan Tayvan Yükseköğretim Akreditasyon ve Değerlendirme Kurulu -Higher Education Evaluation and Accreditation Council- (HEEACT), 2008'den bu yana sıralama faaliyetleri yapan Hollanda Leiden Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Çalışmaları Merkezi (LEIDEN) ve 2009 yılından bu yana sıralamaları yayınlanan İspanya Scimago Araştırma Kurumu (SCIMAGO) en bilinen uluslararası sıralama kuruluşlarıdır. Bu kuruluşlara 2009 yılında ODTÜ Enformatik Enstitüsü bünyesinde kurulan University Ranking by Academic Performans (URAP) Araştırma Merkezi de eklenmiştir (1,2).

ARWU, Doğa ve Bilim Dergisi'nde yayımlanan makale, Nobel ödüllü bilim adamı sayısına; THES ve QS, araştırma kalitesi, mezunların iş bulma oranı, uluslararası ün ve eğitim kalitesine; HEETACT, son 11 yıldaki ve son bir yıldaki akademik yayın, atıf ve H-endeksi; WEB, internet etki faktörü, internet sayfası görseelliği, büyüklük ve Google akademik sayfasında makalelerin yer alması gibi kıstaslara önem vermektedir (2,4). Elbette açıklanan bu sıralama sistemlerinde farklı kıstaslar kullanıldığı için yeterince aydınlatıcı olmayabilir. Ancak yine de üniversitelerin daha iyiye ulaşma anlamında bir hareketlenme içerisinde olduğunu göstermeye kâfidir ve bu başarıyı kabul etmemek gayreti ve başarıyı görmezden gelmek anlamına gelir.

Üniversitemiz de başta "Stratejik Yol Haritası Arama Konferansı" olmak üzere bu yönde önemli aktiviteler yürütmektedir (2). Bu çalışmalarının bir parçası olan üniversitenin iç ve dış paydaşlarına yönelik yapılan anket sonuçları, IHES2012 Uluslararası Yükseköğretim Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur. Bu sunumdan aldığımız uluslararası sıralama kuruluşları ve kıstasları" Tablo 1 de sunulmuştur (2).

2010 yılında ODTÜ Enformatik Enstitüsü bünyesinde kurulan URAP Araştırma Merkezi ülkemizde bu alandaki ilk ve tek sıralama kuruluşudur ve ODTÜ için olduğu kadar, ülkemiz üniversiteleri adına bir kazanç olduğu kanısındayım. URAP sıralamasında, ISI (Information Sciences Institute) gibi uluslararası açık kaynaklar ile YÖK ve ÖSYM gibi ulusal kurumların yayınladığı veriler kullanılmıştır. URAP'ın amacı yükseköğretim kurumlarını akademik başarıları doğrultusunda değerlendirebilmek için bilimsel metodlar geliştirmek ve yapılan çalışmaların sonuçlarını kamuoyu ile paylaşmaktır. URAP a göre üniversitemizin genel sıralamasında kullanılan 9 kriter ve bu kriter-

lerin hesaplamadaki ağırlık yüzdeleri sırasıyla Tablo 2 ve Tablo 3'de sunulmuştur.

Amerikan üniversiteleri dünyanın en iyi ilk 100 üniversitesi içinde sıklıkla yer alırken, halen Türk üniversitelerinin dünyadaki yeri pek çok Avrupa üniversitesinden daha iyidir. Üniversitelerimiz tüm maddi sıkıntılara ve kadro sorunlarına karşın uluslararası sıralamalarda dünyanın en iyi üniversiteleri arasında yer almaktadır. Son olarak İngiltere'de QS (Quacquarelli & Symonds) tarafından 30 farklı bilim alanında yapılan sıralamada 4 üniversitemiz (ODTÜ, İTÜ, İ.D. Bilkent ve İstanbul) 12 bilim alanında ilk 200 listelerine girme başarısını gösterdi. Alan listelerinde, ODTÜ inşaat mühendisliği alanında 51-100 arasına girdi. Ayrıca bu yıl, İstanbul Üniversitesi Hukuk alanında 150-200 aralığında yer alarak, ülkemizde bir ilki başarmış oldu. Özetle, ODTÜ 8, İTÜ 5, İ.D. Bilkent üç ve İstanbul Üniversitesi bir bilim alanında en iyiler arasında yer aldı (5). URAP Mayıs 2013 alan bazlı sıralamalarda ülkemiz üniversiteleri içinde, tıp alanında, Selçuk Üniversitesi 12. sırada yer almıştır (6).

Motivasyonu artırılmış, deneyimli, yenilikçi ve yüksek kaliteli öğretim üyelerine sahip üniversitemizin, tüm birimleri ile bir bütün halinde ve uyum içinde, doğru ve güçlü bir stratejik yol takibi ile dünyanın en iyi üniversiteleri arasına gireceği ve ülkemizin gelişimine önemli katkı sağlayacağı günlerin çok uzak olmadığı kanısındayım.

Teşekkür

Yazının hazırlanması sırasında Prof.Dr. Hakkı Gökbel ve Prof.Dr. Hasan Kürşat Güleş hocalarımıza bu konudaki geniş araştırma sonuçlarını ve kaynaklarını bizimle paylaştıkları için teşekkür ediyoruz.

Kaynaklar

1. Dünya sıralamalarında 143 Türk üniversitesinin durumu Temmuz-2012 URAP (University Ranking by Academic Performance) Available at: [http://tr.urapcenter.org/2011_2/143_Turk_Universitesinin_durumu_\(15.07.2012\).pdf](http://tr.urapcenter.org/2011_2/143_Turk_Universitesinin_durumu_(15.07.2012).pdf). Erişim tarihi 25 Haziran 2013.
2. Gökbel H, Güleş H.K. Dünya çapında üniversitelerin özellikleri. Paper presented at: International higher education symposium. 17-19 October 2012; Aksaray, Turkey.
3. İbrahim Ortaş, Milliyet blog. ilk 500 üniveriteye gimek, dünya çapında üniversite. 28 Mart 2010.
4. Saka Y, Yaman S. Üniversite sıralama sistemleri; Kriterler ve yapılan Eleştiriler. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi 2011;1:72-9.

5. QS'in 30 bilim alanındaki üniversite sıralaması ve üniversitelerimizin yeri Mayıs 2013. Available at: http://tr.urapcenter.org/2012/2013_QS_TOPUNIVERSITIES_SUBJECT_TURKIYE_RAPORU.pdf . Erişim tarihi 25 Haziran 2013.
6. URAP2011. Tıp alanındaki üniversitelerin sıralaması. Available at: http://tr.urapcenter.org/2012/2012_t13.php. Erişim tarihi 25 Haziran 2013.